

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad:	23 Gorffennaf 2019
Teitl yr Eitem:	Adroddiad Perfformiad yr Aelod Cabinet Tai
Pwrpas:	Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Craig ab Iago
Swyddog Cyswllt:	Morwena Edwards, Cyfarwyddwr Corfforaethol

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel yr Aelod Cabinet Tai. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2 Hwn yw'r adroddiad perfformiad cyntaf i mi fel Aelod Cabinet dros y Gwasanaeth Tai yn unig, heb adrodd ar feysydd diwylliant a hamdden. Rwy'n awyddus iawn i glymu gwaith y Gwasanaeth Tai gyda'r gwaith sy'n digwydd mewn adrannau eraill megis Oedolion a Phlant er mwyn i ni gydlynu cefnogaeth y Cyngor i'n trigolion mwyaf bregus yn y ffordd orau posib.
- 1.3 Hoffwn eich atgoffa bod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu mewn cyfarfodydd o dîm rheoli'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolaeth o'r Pwyllgor Craffu.
- 1.4 Yn gyffredinol rwy'n hapus gyda chynnydd prosiectau yr arweinir arnynt o fewn Cynllun y Cyngor a'r mesurau perfformiad yr wyf yn gyfrifol amdanynt.

2 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 2.1 Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

3 PROSIECTAU CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2018-2023

- 3.1 **Strategaeth Cartrefi i Bobl Gwynedd 2019-2024**

Cyswllt:
01286 679868
01286 679490

cabinet@gwynedd.llyw.cymru

Mae'r gwaith o gwblhau'r Asesiad Anghenion Tai yng Ngwynedd wedi ei gwblhau sydd wedi rhoi sylfaen gadarn i ni ddatblygu ein Strategaeth newydd. Mae'r Strategaeth honno yn cael ei thrafod gennym ni fel Cabinet a bydd wedyn yn mynd ger bron y Cyngor Llawn ar 18 Gorffennaf. Rwy'n hyderus y bydd y Strategaeth yn ymateb i'r anghenion sydd wedi eu hamlygu yn yr asesiad, ac yn falch iawn bod y Cabinet eisoes wedi neilltuo cyllid i gefnogi cynllun i'w gweithredu.

4 PERFFORMIAD

- 4.1 Er y bydd y Strategaeth newydd yn ceisio lleihau'r nifer o bobl sy'n canfod eu hunain yn ddigartref, rydym yn gwybod hefyd wrth gwrs y bydd y galw am lety brys a pharhaol yn parhau. Ers 2015/16 pan ddaeth Deddf Tai (Cymru) 2014 i rym mae cynnydd graddol blynyddol hefyd yn nifer yr unigolion yn cyflwyno eu hunain i'r Cyngor yn ddigartref, gan gyrraedd uchafswm o 768 yn 2018/19.
- 4.2 Mae ein Uned Digartrefedd yn cydnabod bod y mesur **TAI002 Cyfnod a gymerwyd i gyflawni yr hyn sy'n bwysig** yn dangos bod cynnydd bob blwyddyn ers 2015/16 yn y nifer o ddiwrnodau gwaith a gymer i staff weithredu i gyflawni yr hyn sydd ei angen ar y cleient. Er hyn, rwy'n falch o fedru adrodd bod nifer y diwrnodau y mae unigolion yn ei dreulio mewn llety dros dro wedi gostwng dros gyfnod o 2 flynedd, o gyfartaledd o 104.44 diwrnod i 89.57 diwrnod. Diffyg llety un llofft i bobl sengl yw un o'r rhwystrau mwyaf i bobl sydd mewn llety dros dro rhag symud ymlaen i lety parhaol. Mae llety fforddiadwy, yn enwedig i bobl o dan 35 oed, yn parhau yn rwystr cyffredinol i leihau'r tebygolrwydd o fod yn ddigartref yn y lle cyntaf.
- 4.3 Mae nifer fawr o heriau a rhwystrau sy'n parhau yn eu lle, ac sy'n rhwystro'n Gwasanaeth rhag datrys y problemau sy'n wynebu ein trigolion digartref, neu mewn perygl o ganfod eu hunain yn ddigartref. Yn ogystal â diffyg llety un llofft, mae'r rhain yn amrywio o ddefnydd o lety gwely a brecwast yn cynyddu, i unigolion yn cael eu heithrio o'r gofrestr tai oherwydd ymddygiad hanesyddol, neu fethu â phrofi eu bod yn gallu cynnal tenantiaeth. Yn hytrach na chosbi pobl, rwyf wedi gofyn i'r Gwasanaeth edrych sut y gallwn helpu pobl, a sut y gallwn gydweithio ag asiantaethau eraill i gefnogi'r unigolion yma ble bo'r angen.
- 4.4 Oherwydd y problemau hyn rwyf wedi gofyn i'r Uned Digartrefedd ail edrych ar yr holl rwystrau a manylu, a chynnig amserlen, ar ba rwystrau y mae'n bosib eu datrys a'i peidio. Byddaf yn cynnig mwy o wybodaeth ar hyn yn fy adroddiad perfformiad nesaf.
- 4.5 Yn yr un modd rwyf hefyd wedi gofyn i'r Uned ail edrych ar yr wybodaeth y maent yn ei gasglu ar gyfer y mesurau perfformiad, ac i asesu a ydi'r mesurau presennol yn ein galluogi i wella ein gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Byddaf eto yn adrodd ar y datblygiad hwn yn fy adroddiad perfformiad nesaf.
- 4.6 Rhaid cydnabod, felly, bod galw a phwysau cynyddol ar y gwasanaeth, ac mae nifer uchel o ymgeiswyr am lety yn bobl ag anghenion cymhleth a

dwys. Wedi dweud hyn, mae llawer o waith rhagweithiol llwyddiannus y dylem ei ddathlu, megis y prosiect newydd cyffrous sydd ar y gweill ers mis Mawrth ar y cyd â'r asiantaeth trydydd sector Cais a Grwp Cynefin, sef llety 8 llofft ym Mangor sy'n cynnig cefnogaeth i bobl sy'n gadael carchar a chanddynt anghenion dwys. Drwy gydweithio â'n partneriaid gallwn lwyddo i gynnig y ddarpariaeth y mae ein trigolion ei angen, ac felly edrychaf ymlaen i weld llwyddiant y cynllun hwn.

- 4.7 Cyn i mi gyflwyno fy adroddiad perfformiad nesaf mi fydd y Polisi Gosod Tai Gyffredin, a fabwysiadwyd yn ddiweddar gan y Cabinet, wedi dod i rym. Rwyf am wneud yn siŵr ein bod yn gallu mesur effaith y Polisi newydd hwn o'r dechrau, ac felly yn fy adroddiad nesaf mi fyddai'n gobeithio gallu adroddiad sut mae'r Polisi yn effeithio ar y galw ar lety ac ar ein poblogaeth sy'n ddigartref. Mi fydd rôl allweddol i'r Partneriaid yn hyn o beth hefyd, drwy ddarparu'r llety o'r maint cywir yn y manau cywir.
- 4.8 Fel y gwyddoch, dod â thair gwag yn ôl i ddefnydd yw un o'r datrysiadau i'r prinder o gartrefi addas. Mae ein **Tim Tai Gwag** yn parhau eto eleni i geisio cynyddu'r niferoedd, a rhwng Ebrill a diwedd Mehefin daeth 5 o dai gwag yn ôl i ddefnydd oherwydd ymyrraeth gan y Cyngor. Yn ystod 2018/19 daethpwyd a 61 o dai gwag yn ôl i ddefnydd a'r targed ar gyfer eleni ydi 90, er y buaswn yn disgwyl i'r nifer uchaf fod yn barod erbyn diwedd y flwyddyn ond mi fydda'i yn cadw golwg ar y targed hwn.
- 4.9 Un o lwyddiannau mawr yr Adran yw gweithredu'r cynllun **Grantiau Prynwyr Tro Cyntaf**, gydag 300 o unigolion a theuluoedd wedi eu cartrefu erbyn diwedd 2018/19. Oherwydd y llwyddiant i ddenu £1.45m o arian gan Lywodraeth Cymru dros 3 blynedd rhwng 2018-23 o dan y cynllun Rhaglen Targedu Buddsoddiad Adfywio Eiddo Gwag rydym yn gallu parhau â'r gwaith pwysig yma, ac mae'r swm wedi ei neilltuo i gyd yn barod. Mae Llywodraeth Cymru o'r farn ein bod yn flaengar wrth gynllunio defnydd yr arian hwn, felly mae cyfle i ymgeisio am fwy o gyllid eleni i ymestyn y cynllun ymhellach.
- 4.10 Prosiect cyffrous iawn newydd, ac mae'n debyg eich bod wedi gweld y sylw haeddiannol fu iddo yn y wasg, yw darparu 4 'pod' llety un ystafell wely ar safle Segontiwrm yng Nghaernarfon. Nod y cynllun hwn yw ceisio ateb y galw am lety unedau sengl ar gyfer pobl ag anghenion cymhleth. Llwyddwyd i ddenu arian gan Lywodraeth Cymru i'w hadeiladu a gobeithio y byddant yn barod erbyn diwedd Mawrth 2020.
- 4.11 Rwyf hefyd yn falch o gyhoeddi cynnydd pellach yn yr arian grant gan Lywodraeth Cymru ar gyfer **Grantiau Tai Cymdeithasol** sy'n dod â'r cyfanswm ar gael i £4m. Mae gennym gynlluniau yn eu lle yn barod ar gyfer defnydd y grant, felly drwy gydweithio â'n partneriaid mewn gwahanol gymdeithasau tai, gallwn gychwyn adeiladu datblygiadau newydd yn ystod 2019/20 ym Mangor, Tywyn ac Aberdyfi.
- 4.12 Gan ddilyn targedau agenda ddi-garbon Llywodraeth Cymru, byddwn hefyd yn sicrhau bod y cartrefi newydd yma â Thystysgrif Ynni Sgôr A (EPC). Er bod y Llywodraeth wedi cyhoeddi 'argyfwng amgylcheddol' fis Ebrill

2019, ac eisiau i Awdurdodau Lleol fod yn 'carbon niwtral' erbyn 2030 rwy'n herio eu penderfyniad i ddweud bod angen gosod pibell nwy newydd i gyflenwi 300 o dai yn Nhanygrisiau. Rwy'n credu bod angen i ni edrych ar yr holl opsiynau o ran eu heffaith amgylcheddol, eu cost, a'u cynnaladwyedd wrth gynllunio ar gyfer y dyfodol.

- 4.13 Mae'n amlwg bod problemau digartrefedd yn aml yn mynd law yn llaw â phroblemau iechyd neu gymdeithasol ehangach, ac felly wrth edrych ar ddyfodol ein gwaith rwyf am ystyried sut y gallwn gydweithio â phartneriaid yn y maes iechyd a gofal cymdeithasol. Mae gennym fel Cyngor 5 Tîm Lleol sy'n gweithio ar draws y sir i gynnig gofal iechyd a lles cynhwysfawr, ac rwyf wedi gofyn i'r Gwasanaeth drafod gyda'r Timau yma, ac eraill megis meddygon teulu neu staff ysbytai, i weld sut orau fedrwn ni gyflwyno gwybodaeth am opsiynau tai i'r trigolion hynny sydd ei angen.
- 4.14 Ymhellach, ceir adroddiad ar y mesurau perfformiad sy'n gysylltiedig â fy mhortffolio yn **Atodiad 1**.

5 SEFYLLFA ARIANNOL/ ARBEDION

- 5.1 Wrth edrych yn ôl ar ffigurau terfynol 2018/19 roedd gorwariant wrth ariannu llety dros dro i gartrefu'r digartref. Mae'r nifer cyfartalog ar draws y flwyddyn wedi cynyddu o 27 i 30 felly mae'n amlwg bod mwy o gostau yn syrthio arnom ni. Tan ein bod yn dechrau gweithredu'r strategaeth tai newydd mae'n anodd i ni reoli'r galw.
- 5.2 Gan bod ein costau yn cynyddu rydym felly am geisio denu mwy o incwm yn y ystod 2019/20. Byddwn yn defnyddio'r strategaeth tai i ymgeisio am grantiau i gefnogi sawl elfen o'r gwaith angenrheidiol fydd yn y cynllun gweithredu.
- 5.3 Daeth yn amlwg bod angen ail asesu cynllun arbedion y Gwasanaeth, sef 'Adolygu'r strwythurau a lleoliadau presennol y Gwasanaeth Tai'. Mae £41,000 o arbedion eisoes wedi eu gwireddu, a £50,000 yn symud yn ei flaen yn foddhaol, ond mae £39,000 yn weddill sydd â risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol. Erbyn fy adroddiad perfformiad nesaf bydd gennyf fanylion am sut mae'r Gwasanaeth am ail-broffilio'r cynllun neu gynnig gynllun gweithredu amgen.

6 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 6.1 Dim i'w nodi.

7 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

- 7.1 **Barn y Swyddogion Statudol:**

i. Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau ynglŷn â phriodoldeb.

ii. Y Pennaeth Cyllid:

Mae'r adroddiad yn cyfleu darlun teg o sefyllfa'r Gwasanaethau Tai o ran gwireddu'r cynllun arbedion, gyda rhan o'r cynllun arbedion eisoes wedi ei wireddu neu ar drac i wireddu'n amserol. Fodd bynnag, nodaf (yn rhan 5.3 o'r adroddiad) fod risg sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol ran o'r cynllun a bydd angen cynllun amgen er mwyn cau'r bwch.

Bydd swyddogion Cyllid yn cynorthwyo'r Aelod Cabinet cyfrifol i fonitro'r cynnydd yn erbyn y cynllun, a byddwn mewn lle i adrodd ymhellach ar y cynnydd a'r cynlluniau amgen yn dilyn yr adolygiad cyllidol nesaf.

7.2 Barn yr Aelod Lleol:

7.2.1 Ddim yn fater lleol.

7.3 Canlyniad Unrhyw Ymgynghoriad:

7.3.1 Dim i'w nodi.

Atodiadau

Atodiad 1 – Mesurau Perfformiad